

Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого

Кафедра режисури та драматургії кіно і телебачення

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи та
міжнародного співробітництва

Олена АЛЕКСАНДРОВА

«*23*» *вересня* 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ КІНО ЯК ГУМАНІТАРНА ТЕХНОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти

третій (освітньо-творчий)

(третій (освітньо-науковий / освітньо-творчий))

спеціальність

В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма

Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво

(назва освітньої програми)

Розробник:

БУКОВСЬКИЙ Сергій Анатолійович, старший викладач кафедри режисури та драматургії кіно і телебачення Інституту екранних мистецтв КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого, народний артист України, Заслужений діяч мистецтв України

Викладач:

БУКОВСЬКИЙ Сергій Анатолійович, старший викладач кафедри режисури та драматургії кіно і телебачення Інституту екранних мистецтв КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого, народний артист України, Заслужений діяч мистецтв України

РПНД розглянуто і затверджено на засіданні кафедри режисури та драматургії кіно і телебачення Інституту екранних мистецтв

Протокол від 23.09.2025 № 1

В. о. завідувача кафедри _____ Володимир ОСЕЛЕДЧИК

(підпис)

РПНД погоджено з гарантом освітньо-творчої програми *Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво*

Доцент кафедри режисури та драматургії

кіно і телебачення, кандидат

мистецтвознавства, доцент

23.09.2025

С. Марченко
(підпис)

Сергій МАРЧЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20 № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20 № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20 № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20 № ____
(підпис) (ПІ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма навчання	
	денна	заочна
Характеристика навчальної дисципліни	<i>Вибіркова</i>	
Курс (рік навчання)	1	-
Семестр	2	-
Кількість кредитів	3	-
Загальний обсяг годин	90	-
Розподіл годин за видами аудиторних занять та самостійної роботи	Лекційні	
	14	-
	Семінарські	
	10	-
	Самостійна робота	
	66	-
Вид підсумкового контролю	<i>Залік</i>	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів третього рівня вищої освіти системного уявлення про документальне кіно як специфічну гуманітарну технологію пізнання, осмислення та інтерпретації соціальної, культурної й історичної реальності, а також підготовка фахівців і майбутніх викладачів кінодокументалістики, здатних до теоретичного аналізу, критичного осмислення та педагогічної трансляції принципів документального бачення, авторського підходу й етичної відповідальності документаліста в сучасному гуманітарному просторі.

Завданнями навчальної дисципліни:

- є формування у аспірантів системного розуміння документального кіно як гуманітарної технології пізнання та інтерпретації реальності;
- засвоєння основних теоретичних засад й історичних етапів розвитку кінодокументалістики;
- оволодіння методами аналізу документального фільму з урахуванням співвідношення достовірності та авторської інтерпретації;
- усвідомлення ролі документального кіно у збереженні історичної пам'яті та репрезентації особистості;
- розвиток етичної й професійної відповідальності документаліста;
- формування у аспірантів професійних, методичних і педагогічних компетентностей, необхідних для викладання кінодокументалістики та подальшої науково-освітньої діяльності.

Опанування вибіркового освітнього компоненту навчальної дисципліни «Документальне кіно як гуманітарна технологія» спрямоване на розширення та поглиблення комплексу фахових компетентностей, зокрема:

- сформованість цілісного уявлення про документальне кіно як гуманітарну технологію пізнання, інтерпретації та конструювання соціальної реальності, що поєднує художні, наукові й комунікативні стратегії;

- здатність здійснювати теоретичний і методологічний аналіз документальних практик у контексті сучасних гуманітарних наук, зокрема культурології, соціології, антропології, історії та медіадосліджень;
- здатність осмислювати документальне кіно як інструмент гуманітарного впливу, аналізуючи його роль у формуванні колективної пам'яті, ідентичностей, ціннісних орієнтацій та суспільного дискурсу;
- здатність інтерпретувати документальні фільми як складні наративні та дискурсивні конструкції, виявляючи взаємозв'язок між авторською позицією, образами художніми засобами та соціокультурним контекстом;
- здатність формулювати та реалізовувати власні дослідницькі й творчі проекти у сфері документального кіно, спрямовані на осмислення актуальних соціальних, культурних й історичних процесів.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення: апаратура для відтворення відео- та аудіофайлів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Розподіл годин між видами робіт													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі						усього	у тому числі					
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	сам. робота		лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ТЕМА 1. Походження документального кіно як способу відображення реальності	45	8	4				33							
ТЕМА 2. Режисер-документаліст як автор	45	6	6				33							
УСЬОГО	90	14	10				66							

4. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Походження документального кіно як способу відображення реальності

Лекція 1. (2 години) Як навчити документальному погляду і документальному баченню. Основні складові документального кіно.

На лекції розглядаються базові принципи формування документального погляду та документального бачення як фундаменту роботи документаліста, аналізується специфіка сприйняття реальності в документальному кіно та механізми її екранної фіксації. Особлива увага приділяється основним складовим документального фільму – факту, події, персонажу, авторській позиції, спосо-

бам відбору й організації матеріалу, а також взаємодії етичних, естетичних і пізнавальних чинників у процесі створення документального образу дійсності.

Основні поняття/ключові слова: документальне кіно, спостереження, погляд.

Рекомендована література: 2, 4, 10, 15.

Лекція 2. (2 години) Хто «вигадав» документальне кіно як гуманітарну технологію. Перші спроби і перші результати.

На лекції розглядаються витoki документального кіно в контексті становлення кінематографа як засобу гуманітарного пізнання, аналізуються перші практики фіксації реальності та їхній вплив на формування документалістики як окремої сфери екранної творчості, а також окреслюються початкові результати й смислові функції документального кіно.

Основні поняття/ключові слова: документальне кіно, гуманітарна технологія, екранна творчість.

Рекомендована література: 2, 4, 10, 16.

Семінар 1. (2 години) З кого, з чого і коли саме все почалось? Брати Люм'єри – це вже документалістика чи лише зародок? А для чого взагалі це потрібно?

На семінарі аспіранти обговорюють витoki документального кіно, аналізують ранні кінозйомки братів Люм'єрів, визначають, чи можна вважати їх повноцінною документалістикою або лише її зародком, а також осмислюють первинні функції й суспільну потребу документального фіксування реальності.

Основні поняття/ключові слова: брати Люм'єри, спостереження, види, зліпок часу.

Рекомендована література: 1, 5, 9, 11.

Лекція 3. (2 години) Документальна кінофіксація: зберегти для майбутнього достовірний образ оточуючого світу – і добре знайомого, і практично невідомого нам.

Лекція присвячена документальній кінофіксації як способу збереження візуальної пам'яті про навколишній світ, розглядаються принципи достовірності, спостереження та відбору матеріалу, а також значення документального кіно у фіксації як знайомих, так і малодосліджених соціокультурних реалій.

Основні поняття/ключові слова: кінофіксація, достовірність, соціокультурна реальність.

Рекомендована література: 5, 9, 11, 12.

Семінар 2. (2 години) Незнайомі форми знайомого життя. Френк Херлі, Роберт Флаєрті, Жан Віго – чий внесок найбільший?

У межах семінару аспіранти презентують і порівнюють творчі підходи Френка Херлі, Роберта Флаєрті та Жана Віго, аналізуючи, як через документальне кіно відкриваються нові, незвичні форми повсякденного життя, та аргументують власне бачення значущості внеску кожного з авторів.

Основні поняття/ключові слова: Френк Херлі, Жан Віго, Роберт Флаєрті, буденність, повсякденне життя.

Рекомендована література: 4, 5, 10, 15.

Лекція 4. (2 години) Документальний авангард 1920-1930-х: відображати реальний світ і створювати особливу реальність авторського погляду (Вальтер Рутманн, Йоріс Івенс).

У лекції аналізується документальний авангард міжвоєнного періоду як художньо-ідеологічний феномен, що поєднав фіксацію реальності з активним авторським конструюванням екранного світу, на прикладі творчості Дзиги Вертова, Вальтера Рутманна та Йоріса Івенса.

Основні поняття/ключові слова: документальний авангард, авторський погляд, Рутманн, Івенс, екранний світ.

Рекомендована література: 2, 4, 5, 7, 13, 15.

ТЕМА 2. Режисер-документаліст як автор

Семінар 1. (2 години) Чи завжди документалістика має прагнути до побутової правдивості?

Під час семінару аспіранти дискутують про межі правдивості в документальному кіно, розглядають співвідношення факту, реконструкції та авторської інтерпретації, а також аналізують приклади, де відхід від побутової достовірності стає художнім або концептуальним прийомом.

Основні поняття/ключові слова: факт, реконструкція, авторська інтерпретація, художній прийом.

Рекомендована література: 7, 8, 14, 15.

Лекція 1. (2 години) Історичні процеси і події: існують поруч з нами, але маловідомі нам. Документальне кіно озирається назад задля нового погляду у добре відоме минуле.

Лекція зосереджена на осмисленні документального кіно як інструменту роботи з історією, аналізуються підходи до інтерпретації минулого, зокрема подій Другої світової війни, та розкривається роль особистого авторського погляду у формуванні нового бачення відомих історичних фактів.

Основні поняття/ключові слова: історичний процес, інтерпретація минулого, авторський погляд.

Рекомендована література: 9, 10, 11.

Семінар 2. А яким чином ми «озираємось»? Як зазираючи в минуле – побачити майбутнє? Що таке «історична реконструкція»?

На семінарі аспіранти розглядають способи роботи документального кіно з історичним матеріалом, аналізують поняття історичної реконструкції, обговорюють, яким чином осмислення минулого дозволяє формувати бачення майбутнього, та презентують приклади різних підходів до екранної інтерпретації історії.

Основні поняття/ключові слова: історична реконструкція, минуле, осмислення, бачення автора.

Рекомендована література: 4, 7, 9, 13.

Лекція 2. (2 години) Фіксація особистості: образу, світогляду, поведінки... - і розуміння змісту життя. Індивідуальний авторський погляд на індивідуальність персонажа.

На лекції розглядаються особливості екранної репрезентації особистості, її світогляду, поведінки та життєвих смислів, а також аналізується значення індивідуального авторського підходу у створенні цілісного й глибокого документального образу персонажа.

Основні поняття/ключові слова: особистість, індивідуальність, авторський погляд на персонажа, спостереження, стан.

Рекомендована література: 2, 7, 13, 14.

Семінар 3. (2 години) Авторські начала і творчі технології документалістики «сінема веріте».

У ході семінару аспіранти аналізують принципи cinema verite, розкривають роль авторської присутності та спостереження, обговорюють творчі технології цього напрямку й їхній вплив на сучасне розуміння документальної правдивості та екранної автентичності.

Основні поняття/ключові слова: сінема веріте, директ сінема, спостереження.

Рекомендована література: 9, 16.

Лекція 3. (2 години) Що таке «добре», що таке «погане»: рівні пропаганди в документальному кіно. (Пітер Дженінгс, Ленні Ріфеншталь).

Лекція присвячена аналізу етичних та ідеологічних вимірів документального кіно, досліджуються механізми впливу на глядача, межі між інформуванням і пропагандою, а також порівнюються різні авторські та політичні моделі документалістики на прикладах Пітера Дженнінгса та Ленні Ріфеншталь.

Основні поняття/ключові слова: пропаганда, полярне відображення світу, пропагандист.

Рекомендована література: 2, 4, 5, 6.

Критерії оцінювання роботи на семінарських заняттях:

Критерії оцінювання	Кількість балів
Глибоке та всебічне розкриття теми семінарського заняття з урахуванням багатомірності документального кіно як гуманітарної технології. Аспірант демонструє впевнене володіння фаховою термінологією, системність аналізу та високу культуру наукової дискусії. Виклад матеріалу характеризується бездоганною логікою, змістовністю та аргументованістю авторських тез.	3
Аспірант виявляє лише загальну обізнаність із темою, демонструючи обмежений обсяг знань. Спостерігається брак термінологічної суворості та порушення логіки викладу. Потенціал для розкриття проблематики документального кіно як гуманітарної технології використано неповністю; наявні суттєві зауваження до коректності формулювань та глибини аналізу.	2
Поверховість у володінні матеріалом аспірантом; обмеженість знань, значна кількість неточностей у формулюваннях; відповіді формалізовані і свідчать про незацікавленість дисципліною; поверхневе володіння понятійним апаратом.	1
Практична відсутність знань; серйозні помилки у процесі презентації матеріалу, незрозуміння ключових понять і термінів.	0

5. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни «Документальне кіно як гуманітарна технологія» застосовуються *репродуктивний, продуктивно-практичний та частково-пошуковий методи навчання*, що відповідають специфіці гуманітарного аналізу та творчої природи документального кіномистецтва.

Репродуктивний метод спрямований на формування у аспірантів системного теоретичного мислення та передбачає засвоєння базових понять, історичних етапів і ключових концепцій документального кіно, а також активну участь у фаховому обговоренні проблем документального бачення, авторської позиції та етичних аспектів документалістики. Застосування цього методу сприяє розвитку навичок аргументованого аналізу, логічного структурування думок і науково виваженого викладу власних міркувань.

Продуктивно-практичний та частково-пошуковий методи реалізуються через аналіз документальних фільмів, інтерпретацію екранних образів, дискусії та виконання аналітичних і творчих завдань, спрямованих на інтеграцію теоретичних знань у професійну діяльність майбутніх фахівців у сфері кіно й аудіовізуального мистецтва. Зазначені методи орієнтовані на осмислення документального кіно як гуманітарної технології впливу, формування авторського погляду, розвитку здатності до самостійного пошуку, критичного аналізу та рефлексії щодо екранної репрезентації реальності.

Використання комплексу цих методів навчання створює умови для індивідуальної інтелектуальної та творчої роботи аспірантів, поглибленого осмислення навчального матеріалу й розвитку аналітичного мислення, необхідного для подальшої наукової, педагогічної та професійної діяльності у сфері документального кіно.

6. Самостійна робота та критерії оцінювання

Тема	Завдання	Форма подання	Максимальна кількість балів
Тема 1. Походження документального кіно як способу відображення реальності			
Завдання 1	З кого, з чого і коли саме все почалось? Брати Люм'єри – це вже документалістика чи лише зародок? а для чого взагалі це потрібно?	Письмове повідомлення / есе / усна доповідь	15
Завдання 2	Незнайомі форми знайомого життя. Френк Херлі, Роберт Флаєрти, Жан Віго – чий внесок найбільший?	Письмове повідомлення / есе / усна доповідь	15
Тема 2. Режисер-документаліст як автор			
Завдання 1	Чи завжди документалістика має прагнути до побутової правдивості?	Письмове повідомлення / есе / усна доповідь	16
Завдання 2	А яким чином ми «озираємось»? Як зазираючи в минуле – побачи-	Письмове повідомлення / есе / усна	16

Тема	Завдання	Форма подання	Максимальна кількість балів
	ти майбутнє? Що таке «історична реконструкція»?	доповідь	
Завдання 3	Авторські начала і творчі технології документалістики «сінема веріте».	Письмове повідомлення / есе / усна доповідь	16

Критерії оцінювання самостійної роботи (усна відповідь)

Критерії оцінювання	Кількість балів	
	15	16
Аспірант демонструє глибоке і всебічне розуміння теми, інтегруючи гуманітарні, творчі та технологічні аспекти документального кіно. Відповідь повна, аргументована, містить оригінальний авторський погляд і критичний аналіз. Активно і впевнено бере участь у дискусіях, ініціює діалог, підтримує позиції прикладами з теорії та практики. Самостійна підготовка відзначається широким використанням додаткових джерел, глибинним аналізом і творчим осмисленням.	14-15	15-16
Аспірант має міцні знання теми, розуміє основні ідеї та проявляє вміння аналізувати ключові аспекти документального кіно. Відповідь аргументована, містить особисту позицію, але іноді менш глибоку чи оригінальну. Активна участь у семінарі, здатність підтримувати дискусію і висловлювати власні думки. Самостійна підготовка систематична, з використанням базових та додаткових матеріалів	10-13	10-14
Аспірант знає основні положення теми, може викласти їх, але розгорнутий аналіз і критичний підхід недостатні; Відповідь частково аргументована, містить поверхневий авторський погляд; Участь у семінарі є, але відповіді можуть бути фрагментарними або формальними; Самостійна підготовка відбувається, але з обмеженим залученням додаткових джерел, з переважно репродуктивним підходом	7-9	7-9
Аспірант володіє лише базовими знаннями, відповіді короткі, без поглибленого розуміння; Авторський погляд виражений слабо або відсутній; Участь у семінарі мінімальна, відповіді здебільшого формальні або повторюють лекційний матеріал; Самостійна підготовка непослідовна, без системного використання джерел; Завдання виконано із значним запізненням.	4-6	4-6
Аспірант має фрагментарні знання, відповіді неструктуровані, не аргументовані; Власної позиції практично не проявляє, участь у семінарі мінімальна або відсутня; Самостійна підготовка поверхнева, не враховує основний навчальний матеріал; Завдання виконано із значним запізненням чи не виконано взагалі.	1-3	1-3
Завдання не виконано.	0	0

Критерії оцінювання самостійної роботи (письмова відповідь):

Критерії оцінювання	Кількість балів	
	15	16
Авторський погляд аспіранта щодо тієї чи іншої теми семінару є самобутнім та яскравим. Знайдено авторське рішення та подачу тієї чи іншої теми семінару. Текст та авторська подача виглядає цілісно, не містить похибок. Обсяг тексту від 3 до 10 сторінок дотримано повністю. Якість виконання: на високому фаховому рівні з дотриманням усіх формально-змістовних вимог. Робота написана самостійно без використання інструментів ШІ (штучного інтелекту). При відповідях чи написанні тексту аспірант виявляє максимум ініціативності, базуючись на індивідуальному досвіді, висловлюючи свою думку. Робота виконана та здана викладачу вчасно.	14-15	15-16
Авторський погляд аспіранта щодо тієї чи іншої теми семінару є менш самобутнім та яскравим. Знайдено авторське рішення та подачу тієї чи іншої теми семінару, але воно не відображає авторський погляд аспіранта на ту чи іншу тему семінару повноцінно. Обсяг тексту викладено частково. Якість виконання: є певні неточності щодо викладення матеріалу з теми, зміст не розкрито в повній мірі. Робота написана подекуди з використанням ШІ-інструментів або копіюванням з інтернет ресурсів. Персональна мотивація у вирішенні завдань виявлена на достатньому рівні. Робота виконана та здана викладачу із незначним запізненням.	10-13	10-14
Авторський погляд аспіранта щодо тієї чи іншої теми семінару є посереднім. Подача тієї чи іншої теми семінару відображена посередньо та містить слабе авторське бачення. Обсяг тексту викладено частково. Якість виконання: є неточності щодо викладення матеріалу з теми, зміст не розкрито. Робота написана подекуди з використанням ШІ-інструментів або копіюванням з інтернет ресурсів. Персональна мотивація у вирішенні завдань виявлена на слабкому рівні. Робота виконана та здана викладачу з запізненням.	7-9	7-9
Авторський погляд аспіранта щодо тієї чи іншої теми семінару є формальним. Подача тієї чи іншої теми семінару відображена формально та містить слабе авторське бачення. Обсяг тексту мінімальний. Якість виконання: суцільні неточності при викладі тексту. Робота написана з використанням ШІ-інструментів або копіюванням з інтернет ресурсів. Персональна мотивація у вирішенні завдань виявлена на мінімальному рівні. Робота виконана та здана викладачу зі значним запізненням.	4-6	4-6
Авторський погляд аспіранта щодо тієї чи іншої теми семінару відсутній. Подача тієї чи іншої теми семінару не містить авторського бачення. Обсяг тексту повністю не відповідає зазначеним вимогам. Робота написана з використанням ШІ-інструментів або копіюванням з інтернет ресурсів. Персональна мотивація у вирішенні завдань не виявлена. Робота виконана та здана викладачу зі значним запізненням.	1-3	1-3
Робота не виконана	0	0

7. Форми проведення контролю та критерії оцінювання

Оцінювання успішності аспірантів реалізується через механізми поточного та підсумкового (семестрового) контролю. Поточні бали акумулюються під час лекційних та семінарських занять, фіксуючи рівень опанування дисципліною. Семестровий залік підсумовує навчальні досягнення, є кумулятивною оцінкою якості підготовки аспірантів, їх самостійної роботи протягом семестру та активності на лекціях і семінарах.

Поточне оцінювання роботи аспірантів впродовж семестру відбувається за допомогою експрес-опитувань з актуальної теми, доповідей на семінарах, виконання завдань для самостійної роботи. Форма **підсумкового контролю** успішності засвоєння матеріалу – **залік**.

Контроль виконання завдань здійснюється протягом семестру під час семінарських занять і передбачає аналіз усних або письмових відповідей аспірантів. Додатково враховується рівень їхньої участі у фахових дискусіях, колективних обговореннях та опитуваннях. Сукупність зазначених видів навчальної активності є підставою для нарахування залікових балів та підсумкового оцінювання результатів навчання. Також до нарахування залікового балу входить відвідування лекційних та семінарських занять.

Засоби діагностики успішності навчання:

- робота під час семінарських занять (відповіді, доповнення, фронтальне опитування);
- письмове тестування під час проведення семінарських занять;
- перевірка самостійної роботи аспірантів;
- ознайомлення з конспектами лекцій.

8. Розподіл балів, які отримують аспіранти

За результатами поточного контролю та самостійної роботи											
ТЕМА 1	Лекція				Семінар			Самостійна робота			Разом
	№1	№2	№3	№4	№1	№2		№1	№2		
к-сть балів	1	1	1	1	3	3		15	15		40
ТЕМА 2	Лекція				Семінар			Самостійна робота			Разом
	№1	№2	№3		№1	№2	№3	№1	№2	№3	
к-сть балів	1	1	1		3	3	3	16	16	16	60
Усього											100

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	Рівень компетентності
90–100	A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	Високий (творчий)
82–89	B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	Достатній (конструктивно-варіативний)

Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	Рівень компетент- ності
74–81	C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	
64–73	D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	Середній (репродуктивний)
60–63	E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	
35–59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	Низький (рецептивно-продуктивний)
0–34	F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	

9. Рекомендована література

1. Горпенко В. Архітектоніка фільму: режисерські засоби і способи формування структури екранного видовища : в 5 т. - Т. 3, ч. 1: Монтажна архітектоніка фільму. Кадрозчеплення. Київ : ДІТМ, 2000.
2. Шклярєвський Г., Терещенко Ю. Морфологія і синтаксис екранних мистецтв. Київ : Альма-Прес, 2004.
3. Bazin A. What Is Cinema? / trans. Hugh G. Berkeley: University of California Press, 1972.
4. Bordwell D. Narration in the Fiction Film. London : Routledge, 1985.
5. Bordwell D. On The History Of Film Style. Cambridge : Harvard University Press, 1997.
6. Bordwell D., Thompson K. Film History: An Introduction. New York : McGraw-Hill Education, 1994.
7. Eco U. On the Contribution of Film to Semiotics. Quarterly Review of Film Studies 2. issue 1, 1977.
8. Kracauer S. Theory of Film. The Redemption of Physical Reality. Princeton : Princeton University Press, 1997.
9. Kundera M. The Art of the Novel. Croydon : Faber&Faber, 2005.
10. Martin S. New Waves in Cinema. Harpenden : Kamera Books, 2013.
11. Murch W. In the Blink of an Eye: A Perspective on Film Editing. CA : Silman-James Press, 2001.
12. Proferes N. Film Directing Fundamentals: See Your Film Before Shooting. Massachusetts : Focal Press, 2008.
13. Rabiger M., Hurbis-Herrier M. Directing: Film Techniques and Aesthetics. London : Routledge, 2020.

14. Seger L. Writing Subtext: What Lies Beneath. LA : Michael Wiese Productions. 2017, 180 p.
15. Truffaut F. Une Certain Tendance du Cinéma Français. *Cahiers du Cinéma* 6 (31), 1954.
16. Mamber S. Cinema Verite in America: Studies in Uncontrolled Documentary. Cambridge : The MIT Press, 1974.

10. Інформаційні ресурси

1. Офіційний вебсайт братів Майзелс (direct cinema) : <https://mayslesfilms.com/>
2. Офіційний вебсайт братів Люм'єр : <https://www.thelumierebrothers.com/>
3. Відомості про витоки напрямку Cinéma vérité:
https://en.wikipedia.org/wiki/Cin%C3%A9ma_v%C3%A9rit%C3%A9
4. Офіційний вебсайт Донна Алана Пеннебейкера <https://phfilms.com/>